

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátě složeném z předsedy senátu JUDr. Jaroslava Vlašína a soudců Mgr. Radovana Havelce a JUDr. Jana Vyklického v právní věci žalobce: P. Č., proti žalovanému: **Senát Parlamentu České republiky**, se sídlem Praha 1, Valdštejnské náměstí 17/4, v řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti, o kasační stížnosti proti usnesení Městského soudu v Praze ze dne 31. 10. 2014, č. j. 11 A 109/2014 – 48,

t a k t o :

- I. Kasační stížnost **s e z a m í t á .**
- II. Stěžovatel **n e m á p r á v o** na náhradu nákladů řízení o kasační stížnosti.

Odůvodnění:

Včas podanou kasační stížností napadl žalobce v záhlaví uvedené usnesení Městského soudu v Praze, jímž mu nebylo k jeho žádosti přiznáno osvobození od soudních poplatků za řízení o žalobě na ochranu proti nečinnosti žalovaného.

Krajský soud po zjištění příjmových a majetkových poměrů žalobce dospěl k závěru, že tyto by sice odůvodňovaly žádané osvobození, u žalobce však existují okolnosti, jež vedou soud k zamítnutí žádosti. Zvláštním důvodem k odepření přiznání osvobození od soudních poplatků je povaha sporů, které žalobce před správními soudy v mnoha případech vede. K nim patří i projednávaná věc. Soudu je z jeho úřední činnosti známo, že žalobce vede s různými veřejnými institucemi množství sporů týkajících se poskytování informací podle zákona č. 106/1999 Sb., které často pokračují jako spory soudní.

V dané věci se jedná o spor týkající se žádosti žalobce o poskytnutí informací o průběhu slyšení kandidátů na ústavní soudce, s níž se obrátil na Senát Parlamentu ČR. Podobného rázu jsou i jiné spory stěžovatele projednávané Městským soudem v Praze i dalšími krajskými soudy, jakož i Nejvyšším správním soudem. Tyto spory přitom nejsou takového charakteru, aby měly vztah k podstatným okolnostem žalobcovy životní sféry.

Netýkají se, a to ani nepřímě, žalobcova majetku, životních podmínek či jiných podobných záležitostí. Jde naopak o spory vyvolané žalobcovým zájmem o veřejné záležitosti a fungování veřejných institucí. Takové spory má žalobce plné právo vést, dávali mu objektivní právo procesní možnosti tak činit, a musí v nich mít možnost účinně hájit svá práva. Není však důvod, aby náklady na vedení takových sporů, které je zásadně povinen hradit každý, nesl za žalobce pravidelně stát formou osvobození od soudních poplatků. Osvobození od soudních poplatků nemá být institutem umožňujícím nemajetným osobám vést bezplatně spory podle své libosti, nýbrž zajistit, aby v případech, kdy nemají dostatek prostředků, a přitom je na místě, aby soudní spor vedly (neboť jde o věc skutečně se dotýkající jejich životní sféry), jim nedostatek prostředků nebránil v účinné soudní ochraně. Takovou povahu však předmětný spor nemá. Ze žádných okolností neplyne, že by žalobce měl důvod vztahující se k jeho životní sféře, aby si uvedené informace vyžádal. Žalobce má jistě právo snažit se takové informace získat, avšak za existujících konkrétních okolností, z nichž je patrné, že předmětný spor nespadá do kategorie těch, které se týkají jeho životní sféry, je na místě mu výjimečně osvobození od soudních poplatků odepřít (viz rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 26. 10. 2011 č. j. 7 As 101/2011 - 66).

Nejvyšší správní soud ve shora uvedeném rozsudku přitom podotkl, že vyslovený právní názor nelze v žádném případě vykládat v tom smyslu, že by spory týkající se svobodného přístupu k informacím měly být pro účely rozhodování o osvobození od soudních poplatků vnímány jako spory častěji než jiné nespádající do kategorie sporů týkajících se životní sféry účastníků. Takové zobecňování nelze činit a každý spor je z tohoto hlediska nutno posuzovat přísně individuálně. Nicméně právě v oblasti svobodného přístupu k informacím je třeba, aby byly pečlivě zvažovány všechny aspekty tohoto ústavně zaručeného základního práva, jelikož jde o právo požadovat od povinných subjektů určitou činnost, a to zásadně bezplatně a v relativně krátkých lhůtách, což je může za určitých výjimečných okolností významně zatížit. Judikatura Nejvyššího správního soudu setrvale vychází z toho, že široce pojatý svobodný přístup k informacím ve veřejné sféře je jednou z nejefektivnějších cest k transparentci veřejné moci, k její všestranné, účinné a kontinuální veřejné kontrole a jedním z nástrojů snižujících možnosti jejího zneužívání. Na druhé straně však nelze přehlédnout, že kverulanti, zjevně šikanózní, či dokonce pracovní kapacitu orgánů veřejné moci z různých důvodů cíleně paralyzující výkon tohoto práva může mít významné negativní důsledky, které za určitých okolností mohou popřít dokonce i smysl a účel práva na svobodný přístup k informacím. Jedním z nástrojů, jak zabránit zneužívání tohoto práva, a tím i jeho diskreditaci v očích veřejnosti i orgánů veřejné moci, proto musí být i citlivá regulace nadužívání tohoto práva v případech výše uvedených. Taková regulace může se za určitých okolností díť i cestou výjimečného odepření práva na osvobození od soudních poplatků.

Kasační stížnost podal žalobce (dále jen stěžovatel) z důvodů, které sám blíže právně nespecifikoval, jež by se však dle obsahu jeho podání daly podřadit ustanovení § 103 odst. 1 písm. a) s. ř. s., tedy nesprávné posouzení procesní právní otázky podmínek pro osvobození od soudních poplatků. Konkrétně namítal, že v zákoně neexistuje žádná opora pro rozlišování žádostí o informace, které se týkají majetku a životních podmínek a žádostí o informace jiné a nelze tedy podle tohoto kritéria přistupovat k žádostem o osvobození od soudních poplatků. Odepřít osvobození s poukazem na zjevnou neúspěšnost podaného návrhu, kverulantství či zneužívání práva tak není možné. Ve zbytku stěžovatel polemizoval s názory vyslovenými v různých rozhodnutích krajských soudů i Nejvyššího správního soudu bez souvislosti s projednávanou věcí. Závěrem namítl podjatost soudců

JUDr. Miloslava Výborného a JUDr. Kateřiny Šimáckové pro jejich vztah k věci, neboť požadované informace se týkají i těchto osob.

Nejvyšší správní soud přezkoumal napadené usnesení v rozsahu uplatněného stížního bodu a po posouzení věci dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu zčásti osvobozen od soudních poplatků. **Přiznat účastníkovi osvobození od soudních poplatků zcela lze pouze výjimečně, jsou-li proto zvlášť závažné důvody**, a toto rozhodnutí musí být odůvodněno. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne.

Úvodem je nutno konstatovat, že základní povinností každého žalobce je zaplatit soudní poplatek za řízení, které chce vést (§ 1 zákona č. 549/1991 Sb., o soudních poplatcích). Tento poplatek je splatný zásadně v okamžiku podání návrhu (§ 4 odst. 1 citovaného zákona). Od této povinnosti může být žalobce s ohledem na své příjmové, majetkové a osobní poměry osvobozen, nicméně, jak vyplývá z výše uvedeného ustanovení soudního řádu správního, úplné osvobození může být přiznáno jen zcela výjimečně a ze zvlášť závažných důvodů.

Na základě této premisy Nejvyšší správní soud posuzoval zákonnost napadeného usnesení. Městský soud v Praze při posuzování žádosti dospěl k závěru, že stěžovatel sice splňuje první zákonnou podmínku pro osvobození od soudních poplatků, jíž je nedostatek finančních prostředků, vzhledem k charakteru sporů, které vede a k nimž patří i projednávaná věc, však nejsou ve věci prokázány tak závažné důvody, jež by mohly ke zproštění uvedené zákonné povinnosti vést. Tento svůj názor soud podrobně odůvodnil a podepřel i odkazem na relevantní judikaturu Nejvyššího správního soudu. Namítá-li tedy stěžovatel, že důvodem k odepření přiznání osvobození od soudních poplatků nemůže být zjevná neúspěšnost návrhu, kverulantství či zneužívání práva, pak jeho názor nemá oporu v současném znění § 36 odst. 3 s. ř. s. Zjevná neúspěšnost návrhu (ač se v projednávané věci o takový případ nejedná) je jako důvod k nepřiznání osvobození uvedena přímo v tomto ustanovení, k případnému zneužívání práva (k němuž patří i zmiňované „kverulantství“) pak soud přihlíží při hodnocení závažnosti důvodů, jež by měly k případnému osvobození od soudních poplatků vést. Totéž se pak týká i povahy sporu, který žalobce vede.

Nejvyšší správní soud zcela sdílí názor Městského soudu v Praze v tom, že v projednávané věci vzhledem k charakteru sporu nejsou dány žádné závažné důvody k přiznání osvobození od soudních poplatků, neboť požadované informace se nijak nedotýkají životní sféry stěžovatele a neexistuje zde žádný jeho naléhavý osobní zájem, jemuž by musela být nutně a za všech okolností poskytnuta soudní ochrana. Sbírání nejrůznějších informací v jeho podání představuje spíše zájmovou činnost či volnočasovou aktivitu a je tedy jen na něm, aby rozsah této činnosti přizpůsobil svým finančním možnostem. Ve zbytku Nejvyšší správní soud odkazuje na přílehlavé a velmi podrobné odůvodnění napadeného usnesení, které je obsáhle citováno v předešlém textu.

Z výše uvedených důvodů považuje Nejvyšší správní soud napadené usnesení za zákonné, kasační stížnost proto podle § 110 odst. 1, in fine s. ř. s. jako nedůvodnou zamítl. Vzhledem k tomu, že soudce JUDr. Miloslav Výborný nebyl rozvrhem práce určen k vyřízení projednávané věci a na projednávání věci se tedy nijak nepodílel a že soudkyně JUDr. Kateřina Šimácková je v současné době soudkyní Ústavního soudu, nerozhodoval již o vznesených námitkách podjatosti.

V řízení o kasační stížnosti proti usnesení krajského soudu vydanému ve věci žádosti o osvobození od soudních poplatků je žadatel (stěžovatel) jediným účastníkem tohoto řízení. Ve věci neměl úspěch, Nejvyšší správní soud proto podle § 60 odst. 1 s. ř. s., ve spojení s § 120 s. ř. s. rozhodl tak, že nemá právo na náhradu nákladů tohoto řízení.

Poučení : Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** přípustné opravné prostředky (§ 53 odst. 3 s. ř. s.).

V Brně dne 3. září 2015

JUDr. Jaroslav Vlašín
předseda senátu